

Отримані дані свідчать про те, що в чистих соснових угрупованнях та дубово-соснових фітоценозах життєвість *Pinus sylvestris* L. та *Quercus robur* L. добра. У лісопарку переважають *Pinus sylvestris* I–II бонітету віком 70 – 100 років з діаметром стовбура 70–90 см та заввишки 28–34 м. *Pinus sylvestris* в змішаних фітоценозах росте приблизно так само, як і в чистих сосняках, про що свідчать середні показники висот і діаметрів стовбурів. Формування дубово-соснових фітоценозів відбувалося також природним шляхом, про що свідчить хаотичне розміщення дерев на усіх ділянках лісопарку. Досить значні відхилення середніх показників висот і діаметрів стовбурів *Quercus robur* свідчить, що *Quercus robur* зазнає різного ступеня конкуренції з боку *Pinus sylvestris*, дуже рідко не витримує її і випадає з деревостану. Це залежить від відстані між деревами та зімкнутості крон у фітоценозах. Можливо у свій час на формування фітоценозів уплинули рубки, які або прискорювали процес випадіння *Quercus robur* або навпаки сприяли закріпленню цієї породи. Більший пригнічуючий вплив *Pinus sylvestris* чинить також на *Betula pendula* Roth, *Pyrus communis* L., *Populus tremula* L. та *Acer platanoides* L. Натомість інтродуцентний вид *Padus virginiana* (L.) Mill., яка займає еконішу у другому під'ярусі деревостану або у підліску) ознак пригнічення з боку сосни не виявляє. *Robinia pseudoacacia* L. та *Quercus borealis* Gand. виявляють високу інвазійну спроможність лише на ділянках вільних від *Pinus sylvestris*.

У лісопарку виявлено пригнічення усіх листяних порід у помірно зволоженому вільшняку з боку *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn. I–II бонітету, віком 50–60 років. *Tilia cordata* Mill., *Betula pendula*, *Quercus robur* не витримують конкуренції вільхи, мають низький віталітет і і випадають.

Як бачимо, життєвість корінних порід таких як (*Pinus sylvestris* L., *Quercus borealis* Gand, *Pyrus communis* L.) віком 70–100 років у змішених фітоценозах добра. Корінні породи формують лісові природні фітоценози. У лісопарку Святе виявлені локальні інвазії адвентивних дерев (*Quercus borealis*, *Robinia pseudoacacia* L., *Padus virginiana* (L.) Mill.) після їх підсаджування (найстаріші 50 років, наймолодші 20 років).

Роль «кліматичних дерев» у підтриманні екологічного середовища селітебних територій

Павло Аравін, Юрій Карпенко, Тетяна Жиліна

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка,
Чернігів, Україна, arv.pasha@gmail.com, yuch2011@i.ua, zhylinat@ukr.net

Поняття «кліматичні дерева» виникло в контексті зростання свідомості щодо зміни клімату та потреби у заходах для довкілля та середовища селітебних територій різного статусу. Цей термін поступово набував популярності і став частиною мови, сприяючи розумінню важливості дерев у боротьбі зі зміною клімату. Наукові дослідження підкреслювали роль викидів парникових газів у глобальному потеплінні та змінах клімату, що визначило розуміння того, що дерева відіграють важливу роль у регулюванні клімату.

Дерева є важливими складовими екосистем, які забезпечують умови для існування багатьох видів рослин та тварин, вони створюють природні місця для життя, харчування та розмноження, впливають на водний цикл, вимірюючи воду через процес транспірації, зменшують ризик повеней та ерозії ґрунту, а також забезпечують водний режим для різних екосистем. Деякі деревні види можуть бути більш стійкими до нових кліматичних умов, зокрема вони можуть адаптуватися до зміни температур, вологості та інших факторів. Зростання усвідомлення ролі дерев у боротьбі зі зміною клімату призвело до потреби виокремлення складу та вивчення конкретних видів і культиварів дерев, які мають великий вплив на регулювання клімату та збереження природного середовища.

Глобальні ініціативи науковців та громадськості з боротьби зі зміною клімату, такі як Паризька угода, акцентували увагу на важливості дерев у цьому процесі, це призвело до популяризації поняття «кліматичні дерева». Вони шукали оптимальні види для конкретних регіонів та кліматичних умов. З часом, поняття «кліматичні дерева» стало універсальним терміном, який підкреслює важливість дерев у збереженні клімату та створенні сталого середовища.

Кліматичні дерева – це види та культивари дерев, які мають особливе значення для регулювання клімату та збереження навколишнього середовища, їхня роль полягає в кількох ключових аспектах: Насамперед вони допомагають зменшити викиди карбонових газів, особливо діоксиду вуглецю (CO₂), який є однією з головних причин глобального потепління. Застосування кліматичних дерев є важливим кроком у боротьбі зі зміною клімату, але це вимагає ранжованого їх використання, систематичної висадки та догляду за ними, а також урахування категорії населених пунктів – «село», «селище», «місто».

Отже, кліматичні дерева виявляються ключовим інструментом у зусиллях збереження нашої планети для майбутніх поколінь, визначальною є їхня роль у зниженні викидів CO₂, збереженні біорізноманіття та створенні стійких екосистем селітебних територій. Також кліматичні дерева відіграють важливу роль у створенні сталого та здорового міського середовища, а їх присутність сприяє зменшенню негативних впливів урбосередовища на здоров'я людей та природу, роблячи території населених пунктів більш комфортними.

Флористичні знахідки регіонально рідкісних видів вищих спорових судинних рослин на лісових територіях Березнянського лісництва

Чернігівського лісового господарства

Євгеній Асмаковський, Юрій Карпенко

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка,

Чернігів, Україна, zhekasmakovskly@gmail.com, yuch2011@i.ua

Надзвичайно актуальним завданням у флористиці залишається виявлення нових таксонів у межах певних регіонів та нових місцезнаходжень рідкісних видів рослин для розуміння та прогнозування процесів та змін, які відбуваються з рослинним покривом в процесі антропогенної діяльності людини, а також під